

EL SISTEMA ELECTORAL

Índex:

- Introducció
- Algunes definicions prèvies
- A tenir en compte
- Estructura. Exemple d'aplicació.
- Els actors – càrrecs electes i els procediments.

1.- Introducció:

El sistema electoral, en un estat democràtic, és el conjunt de mesures i disposicions que faciliten la participació ciutadana en la presa de decisions de la comunitat, a través dels representants de les diverses institucions, bàsicament Parlament i Govern, de que es dota aquesta comunitat (participació indirecta via càrrecs electes de les institucions).

El sistema electoral no es mai neutre. Es un FILTRE. Es pressuposa vinculació entre sistema electoral i la formació de majories i, per tant, en la formació de govern, és a dir en la governabilitat d'un país. Addicionalment, en la majoria dels sistemes parlamentaris inclòs el nostre, és el Parlament qui elegeix al Govern i entre els dos elegeixen als membres de la cúpula judicial. Així doncs és a partir del Sistema Electoral que es construeix l'estructura de cada estat. Aquesta és la importància del Sistema Electoral que, per a moltes persones, no te gaire importància i els seus trets bàsics, no haurien d'anar a la Constitució.

Cal posar de menifest que no tots els estats que utilitzen les paraules "Democràtic" o "Republicà" en la seva definició, realment ho son. La diferència entre un estat democràtic i un que no ho és (o no ho és tant), és la intensitat i la qualitat de la participació ciutadana en la presa de decisions comuns.

S'ha convingut en denominar als sistemes representatius com genuïnament democràtics, a pesar que, en una gran proporció, aquests sistemes retallen, o senzillament no contemplan la participació ciutadana directa en la presa de decisions.

Cal distingir dos graus principals en la participació ciutadana en la presa de decisions finals:

- D'una banda la capacitat o facilitat que disposa la ciutadania per fer sentir la seva veu, és a dir, els mecanismes pels que es pot articular i posar de manifest la voluntat dels anhels d'una part de la població i fer-ho de manera directe, sense tenir-ho que deixar en mans dels seus representants. És a dir, el dret de la ciutadania a ser escoltada.
- Per l'altra part s'ha de veure quin és el grau d'implementació de la voluntat manifestada per la ciutadania. Sol passar, moltes vegades, que es relativament fàcil que la ciutadania pugui expressar les seves inquietuds, però aquestes poden quedar paralitzades o eliminades pels processos de validació i vinculació a través de les diferents institucions. És a dir a decidir de la ciutadania de manera vinculant.

En un estat realment democràtic, la ciutadania ha de tenir la possibilitat de participar directament, i no sols a través dels seus representants (participació indirecta), mitjança els mecanismes de la Democràcia Directa corresponents.

Val a dir que la possibilitat de que la ciutadania disposi de mecanismes de Democràcia Directa no invalida ni disminueix la funció, la legalitat ni la legitimitat de les institucions. El conjunt de les institucions d'un país son eines imprescindibles pel seu bon desenvolupament. De fet el màxim anhel de la Democràcia Directa és que no s'hagi de fer servir mai, perquè les institucions saben captar i implementar els anhels i sensibilitats de la ciutadania. Solament, i per excepció, quan les institucions no legislin o no prenguin les decisions que complauen a la majoria de ciutadans als quals es deuen, aquesta tingui la possibilitat de revocar, esmenar o proposar allò que més li convé, de manera vinculant.

Aquest capítol pretén explicar, de manera senzilla i esquemàtica, els punts principals que s'han de conèixer d'un sistema electoral, que és aquell que permet escollir els representants (participació indirecta) de la ciutadania, per a que aquests siguin, per delegació, els que legislin i prenen les decisions pel conjunt de la societat a la que representen.

2.- Algunes definicions prèvies:

Els politòlegs i estudiosos de la ciència política s'han dotat, al llarg del temps, d'una sèrie d'eines de mesura, que els permeti valorar i comparar diferents sistemes electorals i sistemes polítics. S'indiquen, a continuació, alguns dels índex de valoració i comparació més elementals, que ens ajudaran a entendre, mesurar i valorar la bondat dels diferents paràmetres del sistema electoral. Aquests indicadors son:

Vots sense representació: Son aquells vots que, degut als criteris del sistema electoral, no han obtingut representació al Parlament. Indiquen la part de la població que no està representada al Parlament i, per tant, que no pot fer sentir la seua veu a través del sistema representatiu. Equival a la suma dels vots emesos vàlids que no han obtingut representació parlamentaria. Es pot expressar com a nombre total de vots, o com a percentatge sobre el conjunt de vots emesos vàlids. Des d'un punt de vista radicalment democràtic, sembla que fora desitjable tenir un sistema electoral que reduís al mínim els vots sense representació, però això també voldria dir, a la vegada, que el nombre de partits al Parlament podria augmentar si la ciutadania està molt fraccionada i disposa de moltes opcions per a votar. Com més alt sol ser el nombre de vots sense representació, menys fragmentat resulta el Parlament, afavorint la possibilitat de pactes i l'estabilitat parlamentaria. L'augment dels vots sense representació, sempre afavoreix als partits majoritaris.

Proporcionalitat: Índex que indica la correspondència entre el percentatge del nombre de vots vàlids assignats d'una formació política comparat amb el percentatge d'escons que ha obtingut aquesta mateixa formació. La suma del valor absolut de les diferències, entre el percentatge de vots i el d'escons, de totes les formacions que han concorregut a la cursa electoral, indica la proporcionalitat del sistema. En realitat l'indicador mesura la desproporcionalitat del sistema. Hi ha sistemes més proporcionals que d'altres en funció de les característiques del propi sistema electoral. Una proporcionalitat alta indica que el sistema electoral reflecteix força be la distribució dels escons d'acord amb els desitjos i diversitat de l'electorat. A mesura que disminueix la proporcionalitat, augmenta la diferència entre els vots de la ciutadania i el que finalment surt a l'arc parlamentari.

Fragmentació: Indica el grau de dispersió del Parlament. Si hi ha molts partits o pocs en l'arc parlamentari. Una alta fragmentació indica que el nombre de partits és elevat. Un índex de

fragmentació baix indica, per contra, que el sistema electoral tendeix a reduir el nombre de partits amb representació parlamentària. Aquest índex es mou entre els valors de 0 (mínima fragmentació) i 1 (màxima fragmentació).

La fórmula utilitzada per obtenir l'índex de fragmentació és la de elevar al quadrat el quocient entre el nombre d'escons que ha obtingut cada partit i el nombre total d'escons. La suma de tots els resultats obtinguts de tots els partits és l'índex de fragmentació.

Nombre Efectiu de Partits – NEP: Una altra manera de mesurar la fragmentació, és utilitzant la inversa de l'índex de fragmentació. Aquest índex dona una idea conjunta tant del nombre de partits, com de la seva importància. Seria la resposta a la pregunta: En aquest Parlament, quants partits son importants i realment compten a l'hora de la presa de decisions?

Grau de concentració: Indica el grau de concentració de poder i de decisió d'un parlament. Mesura el percentatge d'escons que tenen els dos primers partits de l'arc parlamentari. Un percentatge alt indica una gran concentració de poder i per tant més facilitat en la presa de decisions, menys consens i sistemes polítics més estables. I a l'inrevés, a menys concentració de poder, dificulta la presa de decisions, obliga a prendre decisions de manera més consensuada i el sistema polític pot resultar menys estable.

3.- A tenir en compte:

Un Sistema Electoral no és mai neutre. Al igual que una Constitució, defenen uns principis, uns valors, unes creences, uns objectius i uns desitjos que tot i que en teoria son els del conjunt de la societat en realitat solen estar decantats, en major o menor mesura, envers afavorir unes determinades minories, classes o elits. Dit d'una altra manera, el resultat de la Constitució i del Sistema Electoral seran diferents i afavoriran a sectors diferents de la societat en funció de quins siguin els seus ponents i redactors i de quins valors defensin preferentment.

El punt més important és qui redacta la Constitució en primer lloc, i, qui redacta el Sistema Electoral amb la seva corresponent llei en segon lloc. Les influències de les diferents elits i/o classes socials sobre els redactors de la Constitució i del Sistema Electoral faran variar els resultats i la composició de les institucions i la interpretació que aquestes faran de les lleis, resultant en un sistema de normes i convivències diferents segons siguin aquests resultats. Per tant el primer punt a definir seria qui i com redacta la Constitució i en segon lloc qui i com redacta el Sistema Electoral.

A títol d'il·lustració, solament mencionar que la redacció de la Constitució Espanyola aprovada al Desembre de 1978 va ser realitzada per tres membres d'UCD (J.P. Pérez Llorca, G. Cisneros i M. Herrero de Miñón), un membre d'Alianza Popular (Fraga Iribarne), un del PSOE (G. Peces Barba), un de CiU (M. Roca i Junyent) i un del PSUC (Jordi Solé Tura).

Ja es veu que el pes està decididament decantat cap a les formacions de dreta, dels set ponents, cinc (3 de UCD + 1AP i 1 CiU) son representants de la dreta i de les elits econòmiques i financeres, per contra solament dos (PSOE i PSUC) podien ser considerats, a l'època ja que

avui fora diferent, com a representants de les esquerres. El redactat es consensuava per majories.

Per altra banda el clima enrarit pels atemptats, tant d'ETA com de l'extrema dreta en aquell moment, feien trontollar l'equilibri social heretat del franquisme i tant les elits econòmiques i financeres per una banda, com l'església i els terratinents per l'altre, esperonaven als militars perquè intervinguessin definitivament el govern per avortar el procés democràtic.

En mig d'aquest rumor de sabres es va redactar la Constitució i el resultat és el que tots coneixem i que ha donat peu a la situació política, social i econòmica en la que avui ens trobem.

Per tant és molt important, el moment, qui i com es redacta la Constitució. A la Constitució Espanyola del 1978 ja es deixa clar quins han de ser els principals trets de la llei electoral posant valors al aspectes mes importants :

- Hi hauran dues Càmeres: Congrés de Diputats (Art. 68) i Senat (Art. 69). Defineix el nombre de diputats i senadors (350 diputats al Congrés – Art. 162 i al Senat: 4 senadors per província + 1 senador per CC.AA + 1 senador per cada milió d'habitants de la circumscripció corresponent).
- Es defineix que la circumscripció electoral es la província i es defineix el prorratgeig: 2 diputats per província, 1 per Ceuta, 1 per Melilla i la resta fins a 350 diputats proporcional al resultat de les votacions.
- Es defineix la Barrera electoral del 3% i el sistema de càlcul per assignar els diputats: Llei d'Hont.

Això vol dir que la Constitució marca i defineix els trets mes importants de la Llei Electoral perquè els resultats de les eleccions afavoreixin els interessos dels que la van redactar (o dels sectors als quals representaven). La Constitució, a través de la definició dels trets més importants del Sistema Electoral, entre d'altres disposicions, marca el tarannà de com es prendran les decisions al país i qui i com pot participar en les mateixes.

Ja coneixem com son els resultats de l'actual Llei Electoral espanyola que emana de la Constitució del 78. En aquest sentit sols recordar que fruit dels valors que imposa la Constitució com a marc de la Llei Electoral els resultats i conseqüències son:

- Baixa proporcionalitat: % escons/%vots= 88% a Espanya i 92% a Catalunya.
- Baixa fragmentació: rebaixa la fragmentació i afavoreix el bipartidisme.
- Baixa representativitat: Bona part de la població s'ha quedat sense representació Parlamentària.
- Diferència del valor del vot: el prorratgeig desvirtua el valor del vot, el vot a Soria val 3,5 vegades el de Barcelona.
- Sobre-representació dels partits nacionalistes o autonomistes.
- Baixa qualitat democràtica: llistes tancades i bloquejades. Allunyament de l'electorat respecte dels seus representants.
- Tot plegat afavoreix l'estabilitat del Govern.

Avui la situació del moment és molt diferent de la que va ser quan es va redactar la constitució del 78.

4.- Estructura

Son diversos els components d'un sistema electoral. Cada un d'aquests factors ha de ser fruit de decisions debatudes i consensuades de la població, després d'un debat obert, clarificador i integrador, on totes les sensibilitats hi estiguin representades per, al final, decidir, entre tots quines son els paràmetres i valors que volem en el nostre sistema electoral. Els components més importants son:

1.- Nombre i magnitud de la(les) Cambra(es): En funció de com es vulgui repartir el poder de decisió entre població i territori s'ha de definir el nombre de Cambres. Una quan no es vulgui fer participar de manera diferenciada als territoris i solament es vulgui fer participar a la població. Dues Cambres (una territorial i l'altre ciutadana) quan es vulgui que les decisions siguin preses amb el màxim consens entre població i territori. Naturalment en aquest segon cas solament es poden prendre decisions quan les dues Càmeres estan d'acord. Aquesta es una decisió que li correspon prendre a la ciutadania. Una alternativa a les dues càmeres però amb presència territorial a l'hora de la presa de decisions, seria la d'una sola cambra on el 50% dels diputats fossin escollits en circumscripció única i l'altre 50% ho fossin en circumscripció territorial. A l'hora de prendre decisions es podria optar per majoria de la cambra o per majoria de cada una de les dues meitats, de manera que fessin falta les dues majories per prendre decisions.

2.- Nombre de diputats (càmera ciutadana) i senadors (càmera territorial): Quants diputats haurien de tenir les cambres?. Normalment els diferents parlaments europeus tenen un diputat entre 50.000 i 125.000 habitants. La mitjana fora d'un diputat per cada 80.000/90.000 habitants pel Congrés i entre 2 i 4 senadors per a cada regió o circumscripció pel Senat. Si ens movem en aquests paràmetres la decisió final la pot prendre un comitè d'experts i no caldria fer un referèndum per definir aquest punt. A Catalunya tenim un diputat per cada 55.560 habitants. A Espanya hi ha un diputat per cada 131.206 habitants i un senador per cada 172.640 habitants.

3.- Circumscripció: És el conjunt d'electors (cens) agrupats dins una base territorial, a partir del vot dels quals es procedeix a la distribució dels escons.

No es pot decidir el nombre de circumscripcions sense tenir una idea clara de la organització territorial d'un país. Si el país és homogeni, no gaire gran i no hi ha diferències territorials importants es pot considerar la opció de fer una sola circumscripció on es garanteixi que tots els vots valen igual. A la vegada dona peu a creure que no tindria sentit, en aquest cas, tenir més d'una Cambra. Però si pel contrari ens trobem en un país amb fortes desigualtats territorials, de concentració humana, de desenvolupament econòmic i creació d'oportunitats o fins i tot amb diferències culturals on unes parts del territori veuen amb recel a algunes altres parts, aleshores sembla aconsellable que hi hagi un nombre de circumscripcions adient que permeti que cada una de les diferents comunitats o territoris que integren el país, tinguin la possibilitat de tenir la seva veu al Parlament.

La màxima proporcionalitat s'obté amb la circumscripció única. A mida que anem augmentat el nombre de circumscripcions s'augmenta la desproporcionalitat del sistema a la vegada que augmenta la representativitat dels diferents territoris i de la seva població.

4.- Prorrateig: Es l'assignació del nombre de diputats o senadors per circumscripció. Aquí és on es veu la importància de la grandària que hem escollit en el punt 3 de cada circumscripció. Si totes les circumscripcions son iguals, totes han de tenir el mateix nombre de representants. Els problemes de sobre o infra representació son fruit de les desigualtats entre les circumscripcions i del seu prorrateig. Per tant la màxima proporcionalitat s'obté amb la igualtat de grandària de les circumscripció i la igualtat de prorrateig assignada a cada circumscripció. En el límit: Una sola circumscripció ofereix la màxima proporcionalitat i representativitat del conjunt de l'electorat, però deixa sense o amb poca representació a les diferents sensibilitats territorials.

5.- Fórmula electoral: Es a dir, els càlculs matemàtics de com es reparteixen els escons en funció dels vots obtinguts. Aquí no hi ha cap mena de dubte en termes de representativitat i proporcionalitat. Si es busca la màxima pluralitat, proporcionalitat i representativitat la fórmula més adient es la de Hare. Un altra cosa es si es busca major estabilitat de govern, aleshores es tindria que afavorir les formules que fomenten el bipartidisme. Com més alt és el nombre de circumscripcions més alta es la probabilitat de càmeres bipartidistes.

6.- Barrera electoral: Un altra vegada depèn del que volem que surti i dels objectius cercats. Si volem prioritzar la pluralitat, la proporcionalitat i la representativitat s'han de suprimir, o reduir al màxim, les barreres electorals. Si es busquen governs forts però poc plurals s'han de posar cotes altes com a barrera electoral.

7.- Format de llistes: També depèn de si es vol potenciar el paper dels partits o es vol obrir la participació a altres formes de fer política. Si es vol afavorir els partits polítics s'han de triar llistes tancades (millor no bloquejades) però si es vol ampliar el joc a tot el ventall ciutadà han de ser llistes obertes i permetre la participació de persones independents.

8.- Tipus de vot: Els sistemes electorals arreu del món ofereixen una gran quantitat de modalitats de vot. Aquest pot ser únic o categòric quan es pot votar solament una vegada o a un sol partit, pot ser un vot alternatiu on es vota una segona opció perquè no es perdi el vot si aquella persona o llista no és elegida, o altres modalitats con el vot combinat, o el vot doble.

9.- El control del Sistema Electoral: Junta Electoral que és la que vetlla per la bondat de tot el procés, el compliment de la normativa per part de tots els actors, es cuida de la organització dels processos i dels sistemes de votació, supervisa la votació i l'obtenció dels resultats i fa d'àrbitre entre les diferent formacions i/o institucions en el cas de confrontacions, denúncies o irregularitats.

Aquí ens hem de preguntar en primer lloc pel perfil de les persones que haurien de formar part de la Junta Electoral, pels seus coneixements, les seves actituds i aptituds, o la seva pertinença a determinades entitats o institucions.

En segon lloc ens hauríem de preguntar sobre el procediment d'elecció dels membres de la Junta Electoral entre aquells/es que tinguin el perfil adequat. És a dir qui i com s'elegeix als membres de la JE.

Exemple d'aplicació:

Per il·lustrar més clarament la importància de les decisions preses a l'hora de definir els paràmetres de l'estructura, agafarem els resultats de les darreres eleccions del 21 de desembre de 2017 al Parlament de Catalunya i les compararem amb els resultats que s'haguessin obtingut si les regles de joc (sistema electoral) haguessin estat diferents.

Les dades de partida, son les de l'actual estructura del sistema electoral que indica l'Estatut i la Constitució del 78:

- Circumscripció: La Província, és a dir quatre circumscripcions a Catalunya.
- Nombre total de diputats: 135.
- Prorratg: Dos diputats per província i la resta es repartiran en funció del cens de 1980 (primeres eleccions).

Això vol dir la següent distribució, que és la que tenim ara:

Circumscripció	Escons 1980 (amb un cens de 4.432.776 votants al 1980)
Barcelona	85
Girona	17
Lleida	15
Tarragona	18
Total	135

Però si ara, al 2019, amb un cens de 5.3M de votants, féssim una redistribució d'acord amb el mateix criteri de 1980 els resultats serien molt diferents:

Circumscripció	Cens 2017	Nombre fix	(135-8)/cens	Total
Barcelona	3.972.925	2	95	97
Girona	495.560	2	12	14
Lleida	299.120	2	7	9
Tarragona	547.308	2	13	15
Total	5.314.913	8	127	135

Com es pot veure, al canviar la distribució de la població, també tindrien que canviar el nombre de representants de cada circumscripció, si es vol mantenir la mateixa proporcionalitat. Els efectes migratoris del camp a la ciutat com de nouvinguts ha fet que la representativitat i proporcionalitat hagi anat canviant en els darrers anys, donat que no s'han modificat els prorratjos. Així s'ha multiplicat la representativitat de les províncies que s'han despoblats, mentre que la representativitat ha disminuït a Barcelona que és on ha anat a parar el major flux migratori.

Els resultats del 21D 2017 amb 4 circumscripcions, prorratg de 85 (B), 17(G), 15(LL) i 18(T), i topall electoral del 3% va resultar ser:

Candidatura	Escons 27-S
C's	36
JxCat	34
ERC	32
PSC	17
CatComú	8

CUP	4
PP	4
PACMA	0
Total	135

JxCat + ERC + CUP	70 (majoria absoluta justa)
Resta	65

Ara mirem que hauria passat si, enlloc de quatre circumscripcions, canviem a una sola circumscripció (en aquest cas s'assegura la millor proporcionalitat) o, pel contrari augmentem el nombre de circumscripcions i fem la comarca (42 comarques amb un escó fix per comarca i la resta proporcional al cens) com a circumscripció bàsica. Continuem amb 3% de topall electoral i fórmula d'Hont (sols canvia el nombre de circumscripcions, la resta de paràmetres es manté constant). Se suposa que tothom ha votat el mateix, cosa que no és tan fàcil de demostrar, però si tothom hagués votat el mateix, els nous resultats serien:

Candidatura	4 circ.	Circ, Única	Circ. Comarcal
C's	36	35	32
JxCat	34	30	49
ERC	32	29	35
PSC	17	19	5
CatComú	8	10	12
CUP	4	6	1
PP	4	5	1
PACMA	0	1	0
Total	135	135	135
JxCat + ERC + CUP	70	65	85
Resta	65	70	50

Tal i com es pot apreciar al augmentar el nombre de circumscripcions augmenta el pes del territori, es tendeix al bipartidisme i un sol partit pot disposar, amb certa facilitat, de majoria absoluta. En aquestes circumstàncies la hegemonia de JxCat no podria ser qüestionada per cap altre partit. De la mateixa manera, si la circumscripció hagués estat única, avui, molt probablement, Inés Arrimadas podria ser la Presidenta, tot i que mancaria veure la posició dels Comuns, i les coses haguessin anat, amb tota seguretat, per un altra camí. Per contra, al augmentar el nombre de circumscripcions, fa disminuir la proporcionalitat (que no la representativitat perquè encara estem en topall del 3% i fórmula d'Hont), i la majoria dels partits independentistes quedaria molt enfortida.

Aquí acabem de veure una prova pràctica de la importància d'escollir, de manera consensuada, la grandària de la circumscripció i, com aquesta selecció pot capgirar la composició del Parlament de manera més que significativa.

Però encara podem canviar més coses i veure la influència del topall i de la fórmula electoral. Si ara suposem que les votacions del 27S haguessin estat sense topall electoral i utilitzant la fórmula d'Hare, és a dir, la màxima proporcionalitat i el mínim nombre de vots sense representació possible, tindríem els següents resultats, suposant que la ciutadania hagués votat exactament el mateix:

Candidatura	Circ. Única	4 circ.	Circ. Comarcal
JxS	54	57	72
C's	24	24	27
PSC	17	17	16
PP	12	11	7
CUP	11	10	6
CSQEP	12	12	6
Unió. Cat	3	3	1
PACMA	1	1	0
Recortes Cero	1	0	0
Total	135	135	135
JxS + CUP	65	67	78
Resta	70	68	57

És a dir, solament en el cas de la circumscripció comarcal, hi hauria majoria independentista al Parlament.

En funció del model de circumscripció, topall electoral i fórmula de recompte, l'arc parlamentari podria arribar a augmentar amb tres partits addicionals, que avui no tenen representació parlamentària, augmentant considerablement la proporcionalitat i reduint, dràsticament, el nombre de vots sense representació.

Conseqüentment augmenta, també, la fragmentació i el nombre efectiu de partits, fent una mica més difícil la formació de majories per conformar un Govern.

Veiem com varien els diferents índex de mesura i comparem els seus efectes:

	Barrera electoral 3% + Fòrmula d'Hont			Sense Barrera Electoral + Fòrmula Hare		
	Circumscripció Única	Circumscripció 4 províncies	Circumscripció Comarcal	Circumscripció Única	Circumscripció 4 províncies	Circumscripció Comarcal
CATALUNYA	Diputats	Diputats	Diputats	Diputats	Diputats	Diputats
Desproporcionalitat	3,85%	6,65%	27,6%	0,95%	2,43%	15,54%
Índex de fragmentació	0,253	0,28	0,48	0,231	0,246	0,345
NEP	3,96	3,60	2,06	4,34	4,06	2,897
Grau de concentració	60,74%	64,44%	81,48%	57,78%	60,00%	73,33%
Vots sense representació	149.388	149.388	149.388	1.494	15.938	46.095
%Vots sense representació	3,65%	3,65%	3,65%	0,04%	0,39%	1,13%

5.- Els actors i els procediments:

Bàsicament els actors són els subjectes de dret actiu (votants) i passius (càrrecs electes) del sistema electoral. Ens fixarem específicament en els elements passius. En funció dels objectius i resultats que vulguem obtenir, convindrà triar unes característiques o altres que hauran de complir els càrrecs potencialment elegibles.

Característiques personals: En el sentit democràtic més estricte, tothom té el mateix dret a representar a la societat o a alguna part de la mateixa. Sovint aquesta representativitat comporta participar activament en la presa de decisions que afecta a la comunitat. El repte és decidir fins a quin punt el sistema pot permetre que persones sense certs coneixements o sense certes aptituds personals puguin participar en les decisions que afectin a la comunitat.

Aquí el debat s'hauria de centrar en definir les característiques de les persones que poden concórrer, com a subjecte passiu, en la cursa electoral. Punts a debatre i a considerar:

Coneixements: Els càrrecs electes han disposar d'uns mínims coneixements acreditats? o no?. En cas positiu, quins haurien de ser aquests mínims coneixements acreditats?

Professionalitat vs milícia: En tots els manuals polítics es contempla la participació política dels representants electes com un servei a la comunitat. La realitat, però, és que molts polítics han convertit aquest servei a la comunitat amb una la seva professió. La conseqüència més immediata és que aquests polítics que viuen professionalment de la política, estan més pendent de guanyar les properes eleccions per tal de continuar obtenint les retribucions del càrrec que no pas pendents de les necessitats de la població a la que diuen servir. La pregunta que ens hauríem de fer, i per tant reflectir en el Sistema Electoral, és si per poder-se dedicar al servei de la societat:

- Els càrrecs electes han de ser professionals o milicians?.
- Els càrrecs públics han de tenir dedicació complerta o cada persona ha de tenir i viure de la seva professió i temporalment es pot dedicar a la causa comuna?
- Considerem que la dedicació política ha de ser remunerada com una professió? o senzillament ha de compensar els costos de les persones que s'hi dediquen pel temps que s'hi dediquen?
- En conseqüència el nombre de mandats ha de ser limitat? o il·limitat? I en cas de que ho sigui, quines han de ser les limitacions?
- Solament s'han de poder presentar les persones afiliades a un partit? O qualsevol persona s'hi pot presentar-se, de manera independent o de forma agrupada?

Altres conceptes a tenir en compte en un Sistema Electoral:

Retribució, responsabilitats i privilegis: És evident que l'exercici de càrrec públic, depenent del grau de responsabilitat, comporta càrregues addicionals en termes emocionals, d'estrès, de pressió pública i, en algunes ocasions, de temps de dedicació en detriment de la vida privada i familiar. Les preguntes que ens hem de fer en aquest apartat son referents a les compensacions que, com a societat, volem donar als nostres representants públics.

- Durant el temps en exercici de càrrec públic, les retribucions han de ser igual, millors o inferiors a la mitjana de retribucions de la comunitat a la que representen?
- Durant l'exercici de la seva funció pública, els representants públics han de gaudir i ser considerats, legal i jurídicament, diferents de la resta de ciutadans? Han de gaudir d'immunitat? Aforaments? Sols jutjats per tribunals especials?
- Després de l'exercici de la seva funció pública, han de gaudir d'alguna compensació pel temps de dedicació? Compensació econòmica? De quina quantia i durant quan de temps?.

Revocació de càrrecs electes, procediments: Considerem que els càrrecs electes han de poder ser revocats del seu mandat per la ciutadania, en el cas de que aquesta consideri que no compleixen amb allò pel que van ser elegits? Qui hauria d'iniciar el procés de revocació? La

ciutadania? El cos corporatiu del càrrec que es pretén revocar (Parlament, Ple d'ajuntament, etc). Una comissió especialitzada?

Mecanismes d'elecció de candidats: quins haurien de ser els mecanismes per a seleccionar aquells candidats o candidatures a concórrer en un procés electoral?.

En el cas de que formin part d'un partit o una agrupació o coalició, Qui i com s'han d'elegir als candidats? Els que designi la direcció? Per un procés obert de primàries des de la base?

En el cas de candidatures personals i independents, A través d'un procés de votació obert a tothom entre tots els candidats?

Disciplina de vot: Considerem que les votacions dels càrrecs electes han d'obeir les directrius del seu partit, coalició o agrupació de tal manera que al Parlament o al Ple de l'Ajuntament tots han de votar el mateix? O per contra creiem que els càrrecs electes, un cop elegits, solament han de votar allò que creguin d'acord amb els seus principis i promeses electorals i, per tant, no estan obligats a cap disciplina de vot?

Votar és un dret o una obligació?: Aquí ens referirem als votants en relació a la seva participació en el mecanisme de votació i en els efectes que aquest vot té de cara a confeccionar la voluntat del conjunt de la societat de la que formen part.

Moltes son les veus que consideren que votar és un dret i no una obligació. Mentre que d'altres consideren que la participació en les causes comunes estructurals és, o hauria de ser, una obligació.

De tots és sabut que les altes abstencions no sols desvirtuen la realitat donant una imatge del conjunt de la societat que no es correspon amb si mateixa, si no que, molt sovint, afavoreixen a un determinat sector de la societat. Per altra banda hauríem de reflexionar sobre el valor que li donem a la participació ciutadana en la presa de decisions que afecten a la comunitat. Mentre que sembla que ningú qüestiona el fet de que tothom ha de pagar els impostos que li pertoquin en funció de la seva economia i per tant tothom ha de contribuir al sosteniment econòmic de la comunitat, sembla que la conformació de la presa de decisions de la comunitat que, bàsicament, es materialitza en la elecció dels representants que debatran i decidiran sobre els aspectes polítics, socials o culturals, és força qüestionada per quan es considera que aquell/a que no hi vulgui participar, te tot el dret a fer-ho. Per tant, un dels punts de debat i reflexió és si considerem que la participació en un procés de votació ha de ser, o no, obligatori. En un segon pas, i en el cas de que es consideri que ha de ser obligatori, s'ha de debatre i acordar quines serien les penalitzacions d'aquells/es que no hi participin.

Podeu complementar el contingut d'aquesta informació amb la proposta de qüestionari relacionada amb el Sistema Electoral que trobareu a la web de www.reiniciacatalunya.cat.